

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

תוכן

- א. כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטורת ומיטיב את הנרות ומקריב את הראש ואת הרגל.....1
- ב. ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש 1
- ג. נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה.....3
- ד. ונוגע בהן טמא ... ומזה מי הנדה יכבס בגדיו ... מאי מזה נוגע ... מאי מזה נושא ... דבעינן שיעור הזאה.....3
- ה. הזאה אין צריכא שיעור ... אנבא דנברא אבל במנא צריכה שיעור ... כמה יהא בהן ויהא כדי הזאה כדי שיטבול.....4
- ו. בא לו לקרן ... נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה דרומה.....5
- ז. פיים השני ... פיים השלישי.....5
- ח. לא ייטיב את הנרות ואחר כך יקטיר אלא יקטיר ואחר כך ייטיב אבא שאול אומר מטיב ואחר כך מקטיר.....5

דף יד.

א. כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטורת ומיטיב את הנרות ומקריב את הראש ואת הרגל

כל שבעת הימים¹ מרגילין אותו בעבודות, זורק את הדם² ומטיב חמש הנרות³ ומקטיר את הקטרת ומטיב את שתי הנרות⁴ ומקטיר איברי תמיד על המזבח כדי שיהיה רגיל בעבודה ביום הכפורים.

ב. ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש

¹ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק א הלכה ה
² ולא הזכיר שחיטה כיון ששחיטה כשירה בור "ואיכא מ"ד ביומא מב. דאפי' שחיטת פרו כשרה בור ביוה"כ כיון דלאו עבודה היא, אלא דלדברי התוס' ביומא לב ד"ה א"כ הוייא ליה עבודה באחד דסברי מימר דאפי' שחיטת התמיד של יוה"כ פסול מדרבנן באחר וצריך כ"ג לא מהני הא דכתבינא ליישב בעד מתני' דלדידהו צ"ל רגיל גם בשחיטה כיון דפסול מדרבנן הוא ע"י אחר". בן הרמה
³ כמו שיבואר להלן בסדר התמיד. לחם משנה
⁴ ועיין להלן עמוד ב' שיש חולקים דהטבת שתי נרות ברישא

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

כהן גדול הוא ראש לכל הכהנים, ולפיכך על אף שעבודות המקדש חולקו לפי משמרות ובתי אב ועל פי פייס, כהן גדול בכל יום⁵ מקריב⁶ ומקטיר מתי שירצה ואפילו קטרת שהיא עבודה יקרה ואינה מצויה ויש מהכהנים שלא זכו בה מעולם, מ"מ הכה"ג מתי שירצה להקטיר קטרת של שחר או של בין הערבים או לעשות שניהם וכן גם ביום מחר ולהלן יכול לעשות כן ולהקטיר תמיד, וכל שכן שאר עבודות⁷.

ואפילו ליטול חלק בקדשי המקדש לאכילה בין קדשי קדשים בין קדשים קלים נוטל, גם אם אינו מקריב. וכשירצה יאמר זה החטאת שלי זה האשם שלי, ואין עובר בפייס כשאר הכהנים אלא בכל עת שירצה להקריב מקריב כל מה שירצה שבבהמ"ק נחשב כבעל הבית בביתו. ונוטל חלק בחלוקת אכילת קדשים בראש מנה יפה שיבחר לו⁸.

במה דברים אמורים בקרבן יחיד⁹, אך בקרבנות ציבור אינו יכול ליקח את כל הקרבן כולו לעצמו, רק בורר לו מנה יפה, וחולק עם אחיו הכהנים ונוטל מחצה¹⁰.

בקדשי הגבול כמו תרומה ותרומת מעשר הרי הוא ככל הכהנים¹¹, וביכורים הרי הם¹² קדשי המקדש. וכל דברים אלו הם רק לכה"ג ולא למשוח שעבר, ולא למשוח מלחמה ולהסגן.

⁵ רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ד הלכה יב ופרק ה הלכה יב

⁶ "והיה עולה בכבש המזבח והסגן בימינו, הגיע למחצית הכבש אחוה הסגן בימינו והעלהו, והושיט לו הכהן הראשון מהעובדים בקרבן התמיד והוא מוליך את ראש העולה והיה מושיט לו האיברים שבידו וסומך הכה"ג עליהן וזורקן לאש וכך היו מושיטין לו שאר האיברים כל אחד ואחד מושיט את האיברים שבידו לכהן הראשון והראשון נותן לכה"ג וסומך עליו וזורקן לאשים, ואם רצה לסמוך בלבד והכהן האחר יזרקם לאש יכול לעשות כן. ולא שיש סמיכה באיברין דהא דכתיב בקרבנות וסמך זהו מחיים, וסמיכה זו הוי רק מפני כבודו של כה"ג להראות שהוא שולט על כל הקרבנות כולם". ערוך השולחן העתיד הלכות כלי המקדש סימן כד סעיף טז

⁷ ואף דהרמב"ם הוכיר רק קטורת היינו "משום דאית בה הנאה שמעשרת כדאיתא בפ"ב דיומא (דף כ"ז) וכיון דבזו אם רצה להקריב מקריב כ"ש לאינד". כס"מ

⁸ כס"מ שם

⁹ בסיפא דתוספתא מסיים חלה אחת משתי חלות ארבע וחמש חלות מלחם הפנים. רבי אומר אומר אני שיהא זה נוטל מחצה שנאמר והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו שיהא אהרן שקול נגד בניו. ועד כאן לא פליגי רבנן ורבי אלא אם נוטל מחצה או פחות ממחצה אבל כולו לכו"ע לא שקול. וצ"ל דרישא חמאת זו שלי אשם זה שלי מיירי בקרבן יחיד דבזה יכול ליקח לעצמו כל הקרבן אבל בקרבן ציבור אינו יכול ליקח לעצמו כולו רק בורר לו מנה יפה וחולק עם אחיו הכהנים ונוטל מחצה או מעט פחות ממחצה לכל מר כדאית ליה. וכן הוא בהדיא בירושלמי פ"א דיומא ה"ב א"ר זעירא כאן לקרבן יחיד כאן לקרבן ציבור ע"כ. ונראה דבזה כו"ע לא פליגי וכי פליגי רבי ורבנן בקרבן ציבור. הר המוריה.

¹⁰ כמבואר בתמידין ומוספין ד יד

¹¹ בתוספתא פ"ק דיומא נוטל חלק בראש בד"א בקדשי מקדש אבל בקדשי הגבול אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט חולקין בשוה. משנה למלך שם.

¹² ערוך השולחן העתיד שם

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

**ג. נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב
ישנה נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש
באזוב לא ישנה**

המזה מי הטאת לטהר את המת, אינו צריך טבילה לכל הזייה אלא טובל את האזוב ומזה הזייה אחר הזייה עד שיגמרו המים.

טבל את האזוב ונתכוון להזות על דבר שמקבל טומאה או על האדם, והזה מאותה טבילה על דבר שאינו מקבל טומאה או על הבהמה, אם נשארו מים באזוב אינו צריך לחזור ולהטביל אלא מזה מן השאר על האדם או על הכלים הטמאים שהרי תחילת טבילתו כשירה היתה. וי"א¹³ שנפסלו השירים וצריך להטביל פעם אחרת. והזאה של בהמה או על אינו מקבל טומאה אין שם הזאה עליה¹⁴ והוי כמים שנעשה בהם מלאכה.

אבל אם טבל את האזוב להזות על דבר שאינו מקבל טומאה או על הבהמה, והזה על האדם או על הכלי הטמא, הזייתו פסולה עד שיחזור ויטבול פעם שנייה ויתכוין להזות על האדם או על דבר המקבל טומאה. דכתיב¹⁵ "ולקח אזוב וטבל במים" וגו' "והזה על האהל" וגו', ואח"כ כתיב "והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי" שיתכוין בשעת טבילת האזוב לשם הזאה על דבר טמא¹⁶. וי"א¹⁷ שכשירים השירים ואין צריך להטביל שנית, שהולכין אחר המעשה ולא אחר הכוונה.

**ד. ונוגע בהן טמא ... ומזה מי הנדה יכנס בגדיו ... מאי
מזה נוגע ... מאי מזה נושא ... דבעינן שיעזר הזאה**

¹³ שיטת רש"י בסוגיין והראב"ד שם

¹⁴ כיון שביטלן ממש משם מי הטאת הרי זה כמים שנעשו בהם מלאכה קודם שהוטל בהם האפר.

¹⁵ ערוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן עא סעיף טז

¹⁶ אבל שלא על הטמא לא נחשבה הזאה, ובפ"י הר"ש כתב טעם שממילא דהוה בנושא מי הטאת שלא לשם הזאה ונטמא וממילא שנפסלו המים שבאזוב ע"ש. וכן מבואר מפ"י ר"ח שהביא הת"י ביומא שם. ואף על גב דמי הטאת שאינם ראויים להזאה אינם מטמאים הכא הוויין השירים שבאזוב ראויין להזאה דלא נפסלו לא מפני כוונה ולא מפני מעשה אלא שנטמא המזה מפני שאינו מזה אלא נושא, ומכאן זה ממילא נפסלו השירים שבאזוב למר תלוי בכוונה ולמר תלוי במעשה. ערוך השולחן העתיד שם סעיף יט

¹⁷ שיטת רש"י והראב"ד הנ"ל

הַלְכָתָא לְמַשִּׁיחָא בְדֵף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת יוֹמָא

הַנוֹגַע בְּמִי חֲטָאתָ¹⁸ שְׁלֵא לְצוֹרֵךְ הַזֹּאהַ בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים טַמְאָ, וְאִינוּ מַטְמָא בְּגָדִים בְּשַׁעַת מִנְעוּ, שְׁנֵאמַר "וְהַנוֹגַע בְּמִי הַנְּדָה יִטְמָא עַד הָעֶרֶב" הִנֵּה לְמַדְתָּ שְׁמִי הַנְּדָה אֵב מֵאֲבוֹת הַטּוֹמְאוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְטוֹמְאוֹת מִנְעֵן בְּכָל שְׁהוּא.

נֵאמַר "וּמִזֶּה מִי הַנְּדָה יִכְבֵּס בְּגָדָיו" אִינוּ מְדַבֵּר בְּמִזֶּה עַל הַטְּמָא, שֶׁהָרִי אֵם טִיְהָר אֶת הַטְּמָא קָל וְחֹמֶר שִׁיְהִיָּה הוּא טְהוֹר, מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ שׁוּזָה שְׁנֵאמַר בְּתוֹרָה וּמִזֶּה מִי הַנְּדָה לֹא נֵאמַר אֵלֶּא לְשִׁיעוֹר, שֶׁהַנוֹגַע אִו הַנוֹשֵׂא מִי נְדָה שִׁישׁ בְּהֵן כְּדִי הַזִּיָּיָה שְׁלֵא לְצוֹרֵךְ הַזֹּאהַ, טַמְא וּמַטְמָא בְּגָדִים¹⁹ דִּין תּוֹרָה, לְפִיכֵךְ אֵם הִיָּה בְּהֵן כְּדִי הַזֹּאהַ מַטְמָאִין בְּמִנְעוּ וּבְמִשְׂאָ, וְהַנוֹגַע בְּהֵן אִו שְׁנוֹשֵׂאֵן שְׁלֵא לְצוֹרֵךְ מַטְמָא בְּגָדִים בְּשַׁעַת מִנְעוּ אִו בְּשַׁעַת מִשְׂאָ עַד שִׁפְרוּשׁ מִמַטְמָאִיו.

בְּד"א שְׁמִי חֲטָאתָ מַטְמָאִין בְּזִמָּן שְׁנִגַּע בְּהֵן אִו נִשְׂאָן שְׁלֵא לְצוֹרֵךְ קוֹדֵם שִׁיעֵשׂוּ מִצְוֹתָן, אֲבָל אַחַר שִׁיעֵשׂוּ מִצְוֹתָן אִינָן מַטְמָאִין כָּלֵל.

כִּיעַד הָרִי שְׁטַבֵּל אֶת הָאֲזוּב וְהַזֶּה עַל הָאָדָם הַטְּמָא אִו עַל הַכְּלִים וְהִיוּ הַמִּים שׁוֹתֵתִין וְיִוֹרְדִין מֵעַל הַטְּמָא לְאָרֶץ, וְכֵן הַמִּים הַנִּיתְזִין בְּשַׁעַת הַזֹּאהַ עַל הָאָרֶץ אִו עַל הַטְּהוֹר הָרִי אֹתָן הַמִּים טְהוֹרִים וְהַנוֹגַע בְּהֵן וְהַנוֹשֵׂאֵן טְהוֹר.

הַטְּבִיל אֶת הָאֲזוּב לְהַזוֹת עַל דְּבַר שְׁאִינוּ מִקְבֵּל טוֹמְאָה הָרִי הַמִּים הַמְנַטְפִין כְּשֶׁרִין לְהַזוֹת מֵהֵן כְּמוֹ שְׁבִיאָרָנוּ, לְפִיכֵךְ מַטְמָאִין טוֹמְאָתָ מִי חֲטָאתָ לְפִי שְׁלֵא עֵשׂוּ מִצְוֹתָן שֶׁהָרִי הַטְּבִילָה הִיתָה לְשֵׁם דְּבַר שְׁאִינוּ מִקְבֵּל טוֹמְאָה.

ה. הַזֹּאהַ אִינָן צְרִיכָא שִׁיעוֹר ... אֲנָבָא דְגַבְרָא אֲבָל בְּמִנָּא צְרִיכָה שִׁיעוֹר ... כְּמָה יְהָא בְּהֵן וְיְהָא כְּדִי הַזֹּאהַ כְּדִי שִׁיטְבוּל ...

הַמִּזְזָה אִינוּ צְרִיךְ טְבִילָה לְכָל הַזִּיָּיָה, אֵלֶּא טוֹבֵל אֶת הָאֲזוּב וּמִזֶּה הַזִּיָּיָה אַחַר הַזִּיָּיָה עַד שִׁיִּגְמְרוּ הַמִּים, וּמִזֶּה הַזִּיָּיָה אַחַת עַל כְּמָה בְּנִי אָדָם אִו עַל כְּמָה כְּלִים כְּאַחַת אֲפִילוּ מֵאָה, כָּל שְׁנִגַּע בּוּ מִן הַמִּים כָּל שְׁהוּא טְהוֹר²⁰. אֵךְ הַכְּלִי שְׁמִזִּים מִמִּנּוּ²¹ צְרִיךְ שִׁיְהִי בּוּ שִׁיעוֹר הַזִּיָּיָה וְכְמָה הוּא שִׁיעוֹר הַזֹּאהַ כְּדִי שִׁיטְבוּל רֵאשִׁי גְבַעוּלִין שֶׁל אֲזוּב בְּמִים וְיִזָּה.

¹⁸ רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת פְּרָה אֲדוּמָה פְּרָק טו הַלְכָה א

¹⁹ אֵף עַל פִּי שְׁהֵם כְּנַבְלָה שְׁאִינָן מַטְמָא בְּגָדִים אֵלֶּא הַנוֹשֵׂאָה, בְּמִי חֲטָאתָ מַטְמָא בְּשַׁעַת מִנְעוּ בְּגָדִים מַטְמָעֵם נוֹשֵׂא שְׁא"א שִׁינְעֵם בְּמִים שְׁלֵא יִסִּיט אֹתָן. עֲרוּךְ הַשּׁוֹלְחָן הַעֲתִיד הַלְכוֹת פְּרָה אֲדוּמָה סִימָן עו סַעִיף ב

²⁰ רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת פְּרָה אֲדוּמָה פְּרָק י הַלְכָה ח

²¹ שֵׁם טו א

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

דף יד:

ו. בא לו לקרן ... נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה דרומה

העולה והאשם והשלמים²² בין של יחיד בין של צבור זריקת דם שלשתן על גבי המזבח שוה לעולה, וכיצד הוא עושה, כשלוקח הכהן הדם במזרק עומד עם מזרק הדם למטה על הרצפה²³, וזורק ממנו במזרק שתי זריקות על שתי זוויות המזבח באלכסון מחצי המזבח ולמטה על קרן מזרחית צפונית וחוזר והולך נגד זווית מערבית דרומית של מזבח וזורק גם שם, וב' הזריקות יהיה למטה מחוט הסיקרא, וכל זריקה נגד זווית המזבח, ומתפשטת אילך ואילך על ב' כותלי המזבח, כדי שיתקיים מה שאמרה תורה סביב, ושירי הדם נשפכין על היסוד הדרומי.

ובב' זוויות האחרות²⁴ של מזבח אינו רשאי לעשות הזריקה, משום שבזווית מזרחית דרומית לא היה יסוד, שהיסוד לא היה בולט רק בכל פני המערב ובכל פני הצפון, ויסוד שבמערב מתארך עוד אמה א' להלאה על פני הדרום, וכ"כ יסוד שבצפון מתארך עוד אמה א' להלאה על המזרח, נמצא רוב פני המזרח ורוב פני הדרום עם הזווית שביניהן, היה בלי יסוד, והרי עולה טעון סביב וטעון יסוד.

ז. פיים השני ... פיים השלישי

יבואר בעזהי"ת להלן דף כה. – כו.

ח. לא ייטיב את הנרות ואחר כך יקטיר אלא יקטיר ואחר כך ייטיב אבא שאול אומר מטיב ואחר כך מקטיר

י"א²⁵ שבסדר הקרבת התמיד בכל יום זורק דם התמיד ומטיב חמש נרות המנורה ואח"כ מקטיר קטורת ומטיב שתי הנרות הנותרים. וי"א²⁶ שהטבת

²² רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ה הלכה ו

²³ תפארת ישראל זבחים ה ד

²⁴ תפארת ישראל שם

²⁵ רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ו הלכה ג – ד וסמ"ג קצב

²⁶ טור או"ח מה

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

חמש הנרות קודם לזריקת דם התמיד ואח"כ מטיב שתי הנרות ומקטיר קטורת²⁷. וכל זה לכתחילה אך בדיעבד יוצא לכו"ע בכל מקרה²⁸.

²⁷ "מאחר שמצאו העולם שאביי סידר הסדר אליבא דאבא שאול משמע דסבירא ליה דהכי הלכתא ולכן לא רצו לשנות הסדר ההוא" ב"י בטור שם. וכן סוגיא דעלמא לומר בכל יום המערכה שסידר אביי כשיטת אבא שאול וכמו שפסק הטור

²⁸ לקוטי הלכות סוף פ"ג דתמיד ועיין במגן גיבורים שלטי גיבורים סימן מח "ולפע"ד נראה ליישב מנהג העולם דהנה לכאורה דברי רבינו ז"ל נראין כסותרין זה א"ז דהרי בפ"ג מתו"מ הלכה י"ו כתב לא הי' מטיב כל הנרות בפעם אחת אלא מטיב חמשה נרות ומפסיק ועושין עבודה אחרת ואח"כ נכנס ומטיב השנים וכו' הרי דלא הקפיד דוקא להפסיק בקטורת ואף בשאר עבודה יכול להפסיק ובפ"ו הנ"ל פסק דמפסיק בקטורת ובחפזינו לא מצאנו לאחד מנושאי כליו שיתעוררו בזה ... מצד הסברא נראה שאינו רק מדרבנן וכן מצאנו מבואר בשו"ת הרשב"א ז"ל ח"א סימן ע"ט וסי' ש"ט הוא והשואל החכם מוה' ששת שם וכיון שכן ודאי דאין הפסק' הקטור' מעכבת דבכל עבודה סגי דעכ"פ מרגיש את העם ... ולכך בפ"ג דלא בא רק הורות משפט הנרות והטבתן שפיר נקט סתם דמפסיק בעבודה אחרת כיון דבאמת אין עיכוב בדבר ועיקר בא שם להורות דמפסיק ביניהם ולא בא ללמד סדר העבודה לכתחילה אבל בפ"ו שבא לסדר סדר עבודות התמיד כהלכתן שפיר כתב דיש להפסיק בקטורת דבאמת כן ראוי לעשות לכתחילה וז"ב ומעתה כיון דעכ"פ אף לרבנן אם הפסיק בדם יצא ואין בו עיכוב שפיר תפשו העול' העיקר כאביי שסידר אליבא דאבא שאול כיון דאין קפיד' בזה בדינא כנלפע"ד".